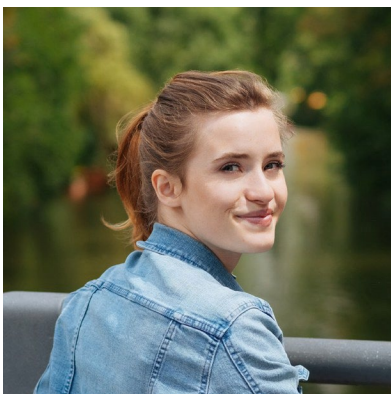

SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS

UN
LABKLĀJĪ
BAS
VALSTS
NĀKO
TNE ES

Piezīmes

1) Šis dokuments ir Augsta līmeņa grupas sociālās aizsardzības un labklājības valsts nākotnes jautājumos ziņojuma kopsavilkuma un ieteikumu sadaļas tulkojums (angļu valodā pieejamais oriģināls publicēts šajā [tīmekļa vietnē](#) 2023. gada 6. februārī).

2) Grupa sagatavoja ziņojumu koleģiāli pēc Eiropas Komisijas uzaicinājuma. Augsta līmeņa grupas dalībnieki sniedza savu ieguldījumu ziņojumā personīgi un pilnīgi neatkarīgi. Izteiktie viedokļi nav attiecināmi uz Eiropas Komisiju vai tās dienestiem. Ziņojuma daļas var neatspoguļot katra atsevišķā grupas dalībnieka nostāju. Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkādām sekām, kas izriet no šīs publikācijas atkalizmantošanas.

3) Augsta līmeņa grupa sociālās aizsardzības un labklājības valsts nākotnes jautājumos ES tikās laika posmā no 2021. gada novembra līdz 2022. gada decembrim. To vadīja **Anna Diamantopoulou**, bijusī Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības komisāre, bijusī Grieķijas ministre un pašlaik Atēnās bāzētās domnīcas *DIKTIO* prezidente.

Grupas sastāvā bija 11 dalībnieki:

- **Agnieszka Chłoń-Domińczak**
- **Bernhard Ebbinghaus**
- **Elena Granaglia**
- **Anton Hemerijck**
- **Hans-Peter Klös**
- **Catherine Mathieu**
- **Pasi Moisió**
- **Jozef Pacolet**
- **Yves Stevens**
- **Dorottya Szikra**
- **Anu Toots**

Darbu atbalstīja grupas sekretariāts (Eiropas Komisijas *EMPL* ĢD Sociālās aizsardzības nodaļa).

Kopsavilkums

Augsta līmeņa grupa sociālās aizsardzības un labklājības valsts nākotnes jautājumos ES savā ziņojumā analizējusi galveno globālo tendenču paredzamo ietekmi uz sociālo aizsardzību un labklājības valsti. Tajā aprakstīta to ietekme uz **sociālās aizsardzības sistēmu izstrādi un darbības jomu un sociālās aizsardzības finansēšanu**. Turklāt tajā ir izstrādāti galvenie stratēģiskie ieteikumi gan dalībvalstīm, gan ES. Līdzās ilgtermiņa tendencēm ziņojumā ir atspoguļotas gūtās mācības no Covid-19 pandēmijas un Krievijas agresijas kara pret Ukrainu un tā sekām, piemēram, pieaugošie enerģētiskās nabadzības izaicinājumi.

Labklājības valsti ietekmē vairākas lielākās globālas tendences, kas veido mūsu sabiedrību, ekonomiku un darba tirgus. **Demogrāfiskās izmaiņas** ietver mūža ilguma palielināšanos un zemāku dzimstību, kas izraisa iedzīvotāju novecošanu, un izmaiņas ģimenes struktūrās, mobilitātē un migrācijā ES iekšienē. Iedzīvotāju novecošana ietekmē sociālās aizsardzības sistēmu finansiālo ilgtspēju, kas prasa augstāku nodarbinātības līmeni un ekonomiski aktīvās dzīves tradicionālo "robežu" pārvērtēšanu.

Darba pasaule mainās. Augstāks nodarbinātības līmenis kvalitatīvās darbavietās ir būtisks, lai nodrošinātu ienākumus visām mājāsaimniecībām un nodrošinātu publisko izdevumu ilgtspējīgu finansēšanu. Lai gan nodarbinātības līmenis pēdējās desmitgadēs ir pieaudzis, nepietiekamas nodarbinātības problēmas joprojām skar jauniešus, sievietes, gados vecākus darbiniekus, cilvēkus ar invaliditāti un migrantu izcelsmes cilvēkus. Zemas kvalitātes darbavietas, strādājošo nabadzība un lielais nestandarta nodarbinātības veidu īpatsvars, kas saistīts ar nedrošību un zemākām algām, ir galvenie riski, kam nepieciešams rast jaunus aizsardzības veidus.

Digitalizācija un tehnoloģiskās pārmaiņas rada gan riskus, gan iespējas darba tirgum un sociālajai aizsardzībai. Lai gan tie var radīt dažu darbvietu zaudēšanu un polarizāciju vismaz vidējā termiņā, gala rezultātā tie kopumā var izraisīt neto nodarbinātības pieaugumu ilgtermiņā. Platformu ekonomiku raksturo augsts nestabila darba īpatsvars, savukārt prasmju un IT pieejamības trūkums rada pieaugošas nevienlīdzības risku. Vienlaikus tehnoloģiju attīstība rada jaunas iespējas sociālās aizsardzības organizēšanai un efektivitātei, piemēram, veselības aprūpes pakalpojumiem.

Klimata pārmaiņas un zaļā pārkārtošanās jau tagad ietekmē darba tirgus un sociālo aizsardzību, taču līdz šim tās nav izraisījušas visaptverošu sociālās politikas reakciju. Lai gan klimata pārmaiņas skar visus, jaunie izaicinājumi var pastiprināt jau pastāvošo nevienlīdzību. Jāvērtē zaļās pārkārtošanās ietekme uz nodarbinātību un sociālo jomu. Tas ietver darbaspēka trūkuma samazināšanu galvenajās profesijās, pārejas atbalstīšanu darbiniekiem, kas nodarbināti riskam pakļautajās nozarēs, un enerģētiskās nabadzības samazināšanu.

Ziņojumā ir pētīta šo globālo tendenču ietekme uz sociālo un labklājības politiku visa mūža garumā, izdalot trīs labklājības valsts funkcijas: **darba tirgus regulējums, sociālā aizsardzība un sociālie ieguldījumi**.

Ģimenes politikai ir vairāki mērķi, piemēram, bērnu nabadzības apkarošana, bērnu attīstības un spēcīgas dzīves uzsākšanas veicināšana, apmierinoša dzīves līmeņa nodrošināšana ģimenēm un sieviešu nodarbinātības palielināšana. Labklājības politikai ir jāsniedz tālāk par ienākumu aizsardzību, un tai jāuzsver pakalpojumu sniegšana, lai nodrošinātu līdzdalību sociālajā un ekonomiskajā dzīvē un veicinātu nodarbinātību.

Jaunība kļūst par garāku dzīves posmu, kura laikā pusaudži un jaunieši maina izglītību un darbu, ekonomisko atkarību un neatkarību, kā arī paši var dibināt ģimeni. Nestandarta nodarbinātība, cita starpā mācekļa prakse un stažēšanās, zemas algas un sadrumstalota darba pieredze bieži vien kavē jauniešu piekļuvi atbilstošai sociālajai aizsardzībai. Veiksmīga pāreja no skolas uz darbu ir pastāvīgi svarīga gan algas izredzēm, gan sociālā nodrošinājuma segumam, kā arī lai izvairītos no jauniešu nepietiekamas nodarbinātības radītajām sekām. Politikas risinājumi var ietvert universālu un mērķtiecīgu sociālās aizsardzības pabalstu, stipendiju un iekļaušanas darba tirgū pabalstu kombināciju.

Darba dzīves laikā koplīguma sarunām ir galvenā loma, lai panāktu atbilstošu minimālās algas aizsardzību, kā arī nodrošinātu taisnīgu produktivitātes pieauguma sadali. Tomēr to spējas sniegt aizsardzību ir samazinājušās. Turklāt nestandarta nodarbinātībā iesaistītie darbinieki un pašnodarbinātās personas joprojām saskaras ar problēmām attiecībā uz atbilstošu, pārredzamu un pārnesamu sociālās aizsardzības pabalstu segumu. Lai saskaņotu mūsdienu ekonomikā nepieciešamo elastību ar atbilstošām sociālajām garantijām, tiek piedāvāta iespēja iekļaut nodokļu subsidētu sociālo aizsardzību vai veicināt iekļaušanu iemaksu shēmās. Lai nodrošinātu pienācīgu ienākumu līmeni visiem, politikas veidotāju galvenais izaicinājums ir apvienot minimālo ienākumu aizsardzību ar stimuliem strādāt un ar taisnīgām algām, ņemot vērā zemā atalgojuma un strādājošo nabadzības augsto līmeni. Mūžizglītības un pārkvalifikācijas pasākumi, piemēram, aktīva darba tirgus politika, izglītība un apmācība mūža garumā, arī ir ļoti svarīgi, lai atbalstītu darbiniekus pārejas periodos. Ekonomikas krīzes laikā darba saglabāšanas shēmām ir galvenā loma, lai ierobežotu bezdarbu. Atvaļināšanas periodi būtu jāizmanto kā apmācības iespēja.

Cilvēkiem **novocojot**, pāreja no nodarbinātības uz pensionēšanos attīstās — pieaug pensionēšanās vecums un kļūst pieejamas elastīgākas darba un pensijas apvienošanas iespējas. Novocojošas sabiedrības pieaugošo vajadzību apmierināšana varētu ietvert papildu iemaksas un/vai darba mūža pagarināšanu, kam nepieciešama niansēta politika gados vecākiem darbiniekiem, cita starpā profilakses pasākumi, darba vietas pielāgošana un diferencēts pensionēšanās vecums. Iedzīvotāju novecošana palielina vajadzību pēc ilgstošas aprūpes, kas ģimenēm var izmaksāt dārgi, tādējādi apstiprinot tādas sociālās aizsardzības nozīmi ilgtermiņa aprūpē, kas sedz izmaksas, izmantojot iemaksu un/vai nodokļu finansētu valsts nodrošinājumu. Aprūpes pienākumu apzināšana un atzīšana ir arī svarīga, lai nodrošinātu atbilstošas pensijas, jo īpaši sievietēm.

Lai tiktu apmierinātas ziņojumā minētās pieaugošās vajadzības, ir nepieciešams atbilstošs, taisnīgs un **ilgtspējīgs sociālās aizsardzības finansējums**. Grupa norādījusi, ka **sociālo ieguldījumu pasākumi var radīt dubulto dividendi** un ienākumu aizsardzībai paredzēto nākotnes izdevumu samazināšanu, pateicoties nodarbinātības un veselības ieguvumiem, vienlaikus paplašinot nodokļu bāzi. Ierobežojumi mēģinājumiem paaugstināt nodokļus ir saistīti ar esošo fiskālo slogu un parādiem un deficīta mērķiem, globalizāciju un tehnoloģiskām pārmaiņām.

Sociālā nodrošinājuma iemaksas un nodokļi ir divi galvenie sociālās aizsardzības finansējuma avoti, tomēr tie atšķirīgi ietekmē nodokļu un pabalstu sistēmas progresivitāti, nodarbinātības stimulus un vēlmi sniegt ieguldījumu. Kopējais nodokļu slogs pēdējo 25 gadu laikā ir bijis stabils, un darbaspēks joprojām ir galvenais sociālās aizsardzības finansējuma avots, neskatoties uz nodokļu finansējuma pieaugošo lomu.

Grupa izvērtējusi notiekošās politikas debates par **vispārējās nodokļu un pabalstu sistēmas progresivitātes un taisnīguma uzlabošanu un alternatīviem finansējuma avotiem**, piemēram, netiešajiem nodokļiem (patēriņam), uzņēmumu ienākuma nodokli, īpašuma nodokli, pāreju uz jauniem nemateriālajiem aktīviem piemērojamiem nodokļu veidiem, zaļajiem nodokļiem u.c., kā arī par cīņu pret nodokļu apiešanu, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un krāpšanu. Ziņojumā norādīts, ka ES ekonomikas pārvaldības noteikumi ietekmē dalībvalstu rīcības brīvību sociālo ieguldījumu un sociālās aizsardzības finansēšanā.

Ziņojuma secinājumi uzsvēr **iekļaujošas un taisnīgas labklājības valsts nozīmi, lai samazinātu sociālos riskus un mazinātu ekonomiskās grūtības, vienlaikus atbalstot ekonomisko rezultātu un indivīdu labbūtību**. Mūsdienīgai labklājības valstij būtu jānodrošina spēcīgas rezerves pret ekonomiskiem satricinājumiem un jāiegulda "atspēriena punktus", kas palīdz cilvēkiem tikt pāri kritiskām dzīves situācijām. Atzīstot, ka nav universālu risinājumu, kas derētu dažādām Eiropas labklājības valstīm, ziņojumā ir iekļauts saraksts ar 21 ieteikumu, lai modernizētu un stiprinātu labklājības valsti. Daļa ieteikumu minēti turpmāk.

- **Aizsargāt un atbalstīt ģimenes ar bērniem:** piemēram, bērnu aprūpei visiem bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem, vajadzētu būt bez maksas vai par pieņemamu cenu. Tāpat cilvēkiem vajadzētu būt pieejamam atbilstošam finansiālam atbalstam un pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem, lai viņiem būtu vieglāk dibināt ģimeni. Vismazāk aizsargātajām ģimenēm šiem pakalpojumiem vajadzētu būt bez maksas.
- **Vienlīdzīgas izglītības un apmācības iespējas:** labklājības valstīm būtu jāgarantē vienlīdzīgas iespējas jauniešiem no ģimenēm ar zemiem ienākumiem, lai viņi varētu turpināt izglītību un apmācību pēc obligātās izglītības iegūšanas, piemēram, ar stipendijām.
- **Sociālās aizsardzības pieejamība visiem:** neatkarīgi no līguma vai veicamā darba formas ikvienam vajadzētu būt pieejamai sociālajai aizsardzībai un jāiegulda tajā. Arī sociālajai aizsardzībai vajadzētu būt adekvātai un pieejamai visā cilvēku mūža garumā.
- **Darba kvalitāte:** dalībvalstīm un sociālajiem partneriem būtu jāatbalsta darba kvalitāte, cita starpā pienācīgi un stabili ienākumi, autonomija, fiziskā un garīgā veselība, karjeras izaugsmes iespējas, kā arī darba un privātās dzīves līdzsvars.
- **Mūžizglītība:** visiem cilvēkiem vajadzētu būt iespējai uzlabot savas prasmes vai apgūt jaunas. Tas uzlabos viņu iespējas atrast darbu vai mainīt darbu zaļās un digitālās pārkārtošanās apstākļos. Tas arī atbalstīs viņus pilnīgi jaunu profesiju apgūvē, piemēram, jaunās nozarēs.
- **Ienākumu un darbvietu aizsardzība:** mācoties no lielās lejupslīdes un Covid-19 krīzes, darba saglabāšanas shēmām vajadzētu būt pieejamām visiem.

- **Ilgāka karjera, atbilstošas pensijas un ilgtermiņa aprūpe:** sociālajiem partneriem un dalībvalstīm būtu jācenšas veicināt darba ņēmēju ilgāku karjeru ar labu veselību, jo īpaši izmantojot elastīgu darba laika kārtību, pielāgotas darba vietas un apmācību.
- **Labāka labklājības valsts finansēšana:** lai reaģētu uz pieaugošajām vajadzībām un izaicinājumiem, dalībvalstīm ir jāatrod jauni avoti sociālās aizsardzības un labklājības ilgtspējīgai finansēšanai, piemēram, paplašinot nodokļu bāzi un pielāgojot ieņēmumu struktūru (paplašinot progresīvo nodokļu uzlikšanu ienākumiem, patēriņam, kapitālam un īpašumam, kā arī oglekļa emisijām un energopatēriņam).
- **Publisko finanšu zelta likums:** nākotnes ES fiskālajai pārvaldībai ir jānodrošina sociālā aizsardzība un jo īpaši vajadzības pēc sociālajiem ieguldījumiem, kā arī jādod iespēja aizņemties, lai ieguldītu sociālajās infrastruktūrās.
- **ES spēju palielināšana, lai nodrošinātu sociālo aizsardzību:** ES būtu jāapsver likumdošanas iniciatīvas, lai izpildītu visus Eiropas sociālo tiesību pīlāra principus, nodrošinātu konsekventu to izpildi visā Savienībā un ierobežotu negodīgu konkurenci sociālās aizsardzības standartu jomā.

Ziņojuma noslēgumā atzīts **labklājības valsts izšķirošais ieguldījums** lielās lejupslīdes un Covid-19 pandēmijas izraisīto ekonomisko un sociālo seku pārvarēšanā. Tajā atzinīgi vērtēta **ES virzība uz lielāku fiskālo elastību**, kas atvieglo sociālos ieguldījumus.

Ieteikumi

A. Sākt spēcīgi: bērna attīstības veicināšana, kas pieejama visiem

1. Visiem bērniem, kas ir jaunāki par 3 gadiem, vajadzētu būt pieejamiem augstas kvalitātes pilnas dienas pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem, tādējādi veicinot attīstību pirmsskolas vecumā, vienlaikus atvieglojot cilvēkiem iespēju saskaņot darba un ģimenes dzīvi un sievietēm iespēju strādāt. Šiem pakalpojumiem vajadzētu būt cenas ziņā pieejamiem visām ģimenēm un bez maksas visiem, kuriem ir bērni un kuriem šādi pakalpojumi ir vajadzīgi.
2. Dalībvalstīm būtu jānodrošina mērķtiecīga minimālā ienākuma aizsardzība un spēju veicinoši pakalpojumi vismazāk aizsargātajām ģimenēm ar bērniem, lai novērstu bērnu nabadzību (kas ir visizplatītākā viena vecāka mājsaimniecībās un daudz bērnu ģimenēs).

B. Iniciatīvas izveide jaunajai paaudzei

3. Dalībvalstīm būtu jānodrošina atbilstošs finansiālais atbalsts, pakalpojumi un pabalsti natūrā, lai ļautu cilvēkiem dibināt ģimeni un radīt bērnus, kad viņi to vēlas.
4. Dalībvalstīm būtu jāturpina īstenot pastiprināto "Garantiju jauniešiem", jāstiprina kvalitatīvas izglītības un apmācības nodrošināšana un jānodrošina vide, kas veicina kvalitatīvu darbvietu un uzņēmējdarbības iespēju radīšanu jauniešiem. Dalībvalstīm jānodrošina atbilstošs pabalsts jauniešiem no ģimenēm ar zemiem ienākumiem, kas viņiem ļautu iegūt augstas kvalitātes izglītību un apmācību pēc obligātās izglītības iegūšanas.

C. Iekļaujošas sociālās aizsardzības un mūžizglītības nodrošināšana

5. Visām nodarbinātajām personām neatkarīgi no viņu darba statusa vajadzētu būt iespējai saņemt atbilstošu sociālo aizsardzību un ieguldīt tajā, un, veicot iemaksas, jāņem vērā visi ienākumu avoti. Šādai sociālajai aizsardzībai vajadzētu būt pieejamai visa mūža garumā, uzturēt pienācīgu dzīves līmeni, nodrošinot atbilstošu ienākumu aizstāšanu un samazinot vajadzību pēc minimālā ienākuma, kas atkarīgs no ienākumu veida, kā arī izvairīties no negodīgas konkurences sociālā nodrošinājuma iemaksu jomā.
6. Dalībvalstīm, sadarbojoties ar sociālajiem partneriem visos līmeņos, būtu jāizstrādā pieeja darba kvalitātei, kurā ņem vērā dzīves cikla aspektus, ietverot: pienācīgus un stabilus ienākumus, autonomiju darba uzdevumos, labu fizisko un garīgo veselību, karjeras izaugsmes iespējas un pienācīgu darba un privātās dzīves līdzsvaru.
7. Dalībvalstīm sadarbībā ar sociālajiem partneriem būtu jāīsteno rezultatīvas mūžizglītības sistēmas, kas nodrošina prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas. Tām būtu jāstiprina visu darbaspējas vecuma cilvēku nodarbinātības iespējas un jāuzlabo aprūpes profesiju pamatprasmes, darba digitalizācija un zaļā pārkārtošanās. Tām arī būtu jāatbalsta ekonomikas pārstrukturēšana par labu jaunām nozarēm un profesijām, vienlaikus veicinot dzimumu līdzsvaru. Prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas pieejamību var veicināt, īstenojot koplīguma sarunas, iekasējot nodevas par apmācību no darba devēju algām un izstrādājot individuālus apmācību apmaksas kontus.

8. Dalībvalstīm būtu jācenšas panākt migrantu iekļaušanu ar sociālās un darba tirgus politikas palīdzību, nodrošinot agrīnu un vienlīdzīgu piekļuvi darba tirgum, kurā tiek nodrošinātas apmācības, prasmju un kvalifikāciju atzīšana, valodu apguve un pilsoniskā orientācija. Diskriminācijas un ekspluatācijas apkarošana ir būtiska, lai veicinātu migrantu iekļaušanos sabiedrībā un dotu viņiem iespēju pilnībā sniegt ieguldījumu ekonomikā.
9. Mācoties no lielās lejupslīdes un Covid-19 krīzes, dalībvalstīm būtu jāievieš darba saglabāšanas shēmas (piemēram, saīsināts darba laiks), kas ir pieejamas cilvēkiem jebkurā darba statusā, lai saglabātu ienākumus un izvairītos no prasmju zaudēšanas krīzes laikā nākotnē. Darbiniekiem šādu shēmu īstenošana samazina atlaišanas gadījumu skaitu, vienlaikus saglabājot darba devēja un darbinieka saikni. Atvaļināšanas periodus varētu izmantot tālākāpmācības nodrošināšanai.

D. Ilgākas karjeras ar labu veselību veicināšana, lai nodrošinātu atbilstošus pensijas ienākumus

10. Sociālajiem partneriem un/vai dalībvalstīm būtu jāatbalsta ilgāks darba mūžs, veicinot elastīgā darba laika īstenošanu, veicot atbilstošus pielāgojumus darba vietās un nodrošinot nepārtrauktu apmācību, lai apmierinātu gados vecāku darbinieku vajadzības un izmantotu viņu potenciālu. Dalībvalstīm būtu jāapsver mērķtiecīgi stimuli, kas cilvēkiem atvieglotu pakāpenisku pāreju uz pensionēšanos, kura notiktu vēlākā vecumā.
11. Saskaņoties ar iedzīvotāju novecošanu, dalībvalstīm būtu aktīvi jācīnās pret nabadzību un jāsaglabā iedzīvotājiem atbilstoši ienākumi vecumdienās. Izvērtējot finansiālo ilgtspēju, jāņem vērā gan valsts kontu ieņēmumu un izdevumu daļa, gan pieaugošās un ilgākas nodarbinātības ietekme. Minimālajiem pabalstiem vecumdienās jābūt pietiekami lieliem, lai rezultātīvi veicinātu nabadzības novēršanu. Dalībvalstīm (un, ja shēmas tiek apspriestas kolektīvi, arī sociālajiem partneriem) būtu jānodrošina, lai visi darbaspējas vecuma cilvēki tiktu iekļauti pensiju shēmās, kurās tiek veiktas iemaksas un kuras pienācīgi aizstāj darbā gūtos ienākumus.
12. Aprūpes periodi, piemēram, bērnu un vecāku cilvēku pieskatīšana, kuras laikā cilvēkiem ir jāatsakās no darba vai jāstrādā nepilns darba laiks, jāieskaita pensiju iemaksās, cita starpā izmantojot subsīdijas nepublicu shēmu gadījumā.

E. Vienlīdzīgas un kvalitatīvas ilgtermiņa aprūpes nodrošināšana

13. Ņemot vērā pieaugošās ilgtermiņa aprūpes vajadzības novecojošās sabiedrībās, dalībvalstīm būtu jāpastiprina augstas kvalitātes aprūpes pakalpojumu (to starpā ambulatorās aprūpes, aprūpes mājās un iestādē) pieejamība un jānodrošina izvēles brīvība. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka pakalpojumi ir pieejami visiem un tos sedz sociālā aizsardzība (finansēta no iemaksām vai no nodokļiem), nosakot saprātīgus griestus līdzmaksājumiem, kas jāveic ģimenēm.

F. Iekļaujoša un videi draudzīga mājokļa un transporta veicināšana

14. Dalībvalstīm būtu jāveicina tādi mājokļi, kas ir par pieņemamu cenu, energoefektīvi un balstīti uz "universāla dizaina" principiem, nodrošinot, ka tiem var piekļūt visi. Atbalsts būtu jāsniedz māsaimniecībām ar zemiem ienākumiem vai uzkrājumiem (jo īpaši jauniešiem un ģimenēm ar bērniem), kā arī cilvēkiem ar invaliditāti vai vecākiem cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Dalībvalstīm šajā procesā būtu jāatbalsta vietējās iestādes, mājoķļu asociācijas un sociālās ekonomikas organizācijas un ar ES fondu palīdzību būtu jāatbalsta sociālo ieguldījumu izmēģinājuma projekti.

15. Lai veicinātu sociālo kohēziju un taisnīgu zaļo pārkārtošanos, dalībvalstīm būtu jānodrošina cenas ziņā pieejams un energoefektīvs sabiedriskais transports ar uzticamiem tīkliem un zaļām alternatīvām. Sociālajai iekļaušanai un vienlīdzīgai piekļuvei sabiedriskajam transportam vajadzētu būt daļai no pilsētu un lauku plānošanas, tos atbalstot ar valsts subsīdijām un īpašu uzmanību pievēršot nabadzīgākiem rajoniem.

G. Iekļaujošu pakalpojumu sniegšanas nodrošināšana, kas uzlabo labbūtību un spējas

16. Lai nodrošinātu lietderīgus, kvalitatīvus un visaptverošus sociālos pakalpojumus, dalībvalstīm ir jāuzlabo pakalpojumu sniegšana vietējā līmenī, jāveicina kopražošana un profesionalizācija, kā arī maksimāli jāizmanto digitalizācijas sniegtās iespējas. Dalībvalstīm būtu jāizstrādā sociālo pakalpojumu kvalitātes standarti un kvalitātes nodrošināšanas mehānismi un tie jāpiemēro attiecībā uz publiskajiem un privātajiem pakalpojumu sniedzējiem. Dalībvalstīm sociālo pakalpojumu izstrādē un sniegšanā būtu vairāk jāiesaista bezpeļņas organizācijas un sociālās ekonomikas organizācijas. ES būtu jāveicina vairāk pētījumu un labās prakses informācijas apmaiņas, lai atbalstītu inovācijas sociālo pakalpojumu pārvaldībā un sniegšanā.

H. Ilgt spējīga finansējuma nodrošināšana noturīgai labklājības

17. Lai apmierinātu labklājības valsts pieaugošās finansiālās vajadzības, papildus sociālajām iemaksām, kas palielina darbaspēka izmaksas, dalībvalstīm būtu jāapsver nodokļu bāzes paplašināšana un ieņēmumu struktūras pielāgošana, un iespējas palielināt ieņēmumus no progresīvajiem nodokļiem ienākumiem, patēriņam, kapitālam un īpašumam, kā arī oglekļa emisijām un energopatēriņam. Lai novērstu nelabvēlīgu nodokļu konkurenci un sociālo dempingu, ES vajadzētu koordinēt dalībvalstu centienus īstenot kopēju kapitāla nodokļu politiku un cīnīties pret nodokļu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.
18. ES un dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja noslēgt Eiropas vienošanos par minimālajām nodokļu likmēm kapitālam un saskaņotiem ES noteikumiem par kapitāla aplikšanu ar nodokļiem, lai stiprinātu potenciālo pamatu sociālās aizsardzības finansēšanai un palīdzētu izvairīties no konkurences sociālās aizsardzības standartu jomā.
19. Saistībā ar turpmāko ES fiskālo pārvaldību ir jānodrošina sociālā aizsardzība un jo īpaši sociālie ieguldījumi. "Publisko finanšu zelta likumam" būtu jānodrošina iespēja aizņemties, lai veiktu sociālos ieguldījumus — vismaz sākuma posmā, lai investētu sociālajā infrastruktūrā.

I. ES spēju palielināšana, lai nodrošinātu sociālo aizsardzību nākotnē

20. ES būtu jāapsver papildu likumdošanas iniciatīvu pieņemšana attiecībā uz nodarbinātību un sociālo politiku, lai izpildītu visus Eiropas sociālo tiesību pilāra principus, nodrošinātu konsekventu to izpildi visā ES un ierobežotu jebkādu negodīgu konkurenci sociālās aizsardzības standartu jomā.
21. Dalībvalstīm būtu jāgarantē visiem saviem iedzīvotājiem uz Eiropas sociālo tiesību pilāra principiem balstīta minimālā sociālo tiesību pakete, kas pastāvīgi jāievēro, arī pēc ārējiem satricinājumiem.

